

5. Závěr

Tato práce je již druhým pokusem o sestavení ekonomických dat do podoby satelitního kulturního účtu vypovídajícího o zdrojích financování sektoru kultury, jeho ekonomických výsledcích a v neposlední řadě také o jeho váze v ekonomice naší země. Před dosažením žádoucího výsledku podobného snažení - podobně jako při prvním pokusu – bylo nutno hledat adekvátní odpověď na stejné základní otázky.

Prvá z nich souvisí se samotným vymezením sektoru kultury v rámci celé ekonomiky. Je zřejmé, že některé činnosti a služby jsou pro kulturu typické, jiné s ní více či méně souvisejí. Obvykle ji předcházejí (např. výroba hudebních nástrojů) či na ni navazují (např. maloobchodní prodej knih či hudebních nahrávek). Spolu se zmíněnými průmyslovými a obchodními aktivitami jsou s kulturou volně spojeny také služby cestovního ruchu.

V návaznosti na výsledky projektu ESSnet Culture došlo k rozšíření pojetí kulturních aktivit o umělecké vzdělávání, překladatelské a tlumočnické činnosti a některé maloobchodní obory (viz část 1.2).

Samozřejmě, odlišnosti v pojetí rozsahu sektoru kultury značně ovlivňují výsledky kulturního účtu a váhu sektoru v ekonomice jako celku.

Druhou významnou otázkou jsou disponibilní a využitelné zdroje dat. Liší se co do svého původu (administrativní a statistické), tak i co do kvality. Zvláště problematická jsou statistická zjišťování. Je tomu jak z důvodu jejich vnitřního omezení, zejména vysoké míře neodpovědí (nonrespons) v případě ekonomických dat respondentů ze soukromého sektoru a úsporně malých výběrových souborů, tak i pro vlastnosti platných klasifikací (např. zahrnutí kulturních činností spolu s ne – kulturními do jedné třídy či skupiny CZ-NACE). Ztěžuje to jednoznačné přiřazení finančních zdrojů k určité kulturní oblasti či k poskytovateli.

Dalším důsledkem zmíněných problémů je skutečnost, že se **při hledání odpovědí na mnohé otázky nevyhne odhadům**, ač podloženým znalostmi základních souvislostí. Netřeba zdůrazňovat, že nutnost takového postupu s sebou zákonitě přináší prvky subjektivních vlivů.

Problémem jsou také odlišnosti jednotlivých statistických zjišťování. Data ze zjišťování zaměřených na kulturní instituce (KULT) a dále neziskové instituce (NI) a finanční či nefinanční podniky jsou získávána rozdílnými přístupy, výkazy, metodami atd.

Nutno dodat, že ač se kulturní účet za období 2010 zpracovává po druhé, lze považovat **ověření metodických přístupů za zhruba stejně významné jako hledání věcných výsledků**. S ohledem na rozšíření sektoru kultury, jeho úplnějšího postihu statistickým zjišťováním i částečné uplatnění pozměněných metodických přístupů, jsme stále na počátku vznikající časové řady a proto ještě není zcela možné s jistotou hodnotit dynamiku úrovně jednotlivých ukazatelů. Bez ohledu na tuto skutečnost však **druhé zpracování kulturního ukázalo, že některé významné poznatky o kulturním sektoru se v zásadě potvrzují** (např. postavení jednotlivých oblastí v rámci sektoru, počty zaměstnanců atd.).

Základní otázkou, na kterou by měl dát účet kultury odpověď, je původ, rozsah a užití finančních zdrojů v sektoru kultury. Z administrativních dat bylo zjištěno, že veřejný sektor se podílí na příjmech kulturních institucí částkou 39,1 mld. Kč (tj. 14 ,4%) s tím, že tyto prostředky plynou zejména do oblastí kulturního dědictví, živé umělecké tvorby. Podobný směr měly i zahraniční zdroje. Podle šetření v domácnostech dosáhly výdaje směřující z rodinných rozpočtů do kultury, zejména do oblasti médií a živé tvorby, 45,2 mld. Kč (tj. 16,6 % celkových zdrojů). Zdroje neziskových institucí, které se vázaly zejména na správní činnosti v kultuře, představovaly 7,8 mld. Kč a 2,9 % z celkových zdrojů. Ostatní zdroje (180 mld.Kč tj. 66 % z celku) vytvářené v podnicích s kulturními aktivitami (zejména do sféry médií a kreativních průmyslů).

Ukazuje se, že **jednotlivé kulturní oblasti resp. jejich skupiny (sféry) se významně liší stupněm uplatnění tržních principů a v této souvislosti také úrovní hospodaření**, s tím související výší průměrných mezd, investiční aktivitou atd. Případné prohlubování této diference bude záviset na technickém rozvoji na straně jedné a rozsahem podpory neziskových aktivit (kulturní dědictví a část živé tvorby) z veřejných zdrojů na straně druhé.

Za problematickými ekonomickými výsledky výše jmenovaných kulturních oblastí lze mimo jiné vidět omezené možnosti finančních ukazatelů pro vyjádření rozsahu i kvality výkonu některých činností (např. péče o kulturní dědictví, vzdělávací činnost kulturních institucí, působení kultury a jejich hodnot na jedince i společnost). V této souvislosti **je na místě doplnit ekonomické ukazatele naturálními**, z nichž se jako nejvhodnější se pro svou komplexnost jeví ukazatel počtu návštěvníků.

Ve střednědobém období se ukazuje, že - s výjimkou některých objektů kulturního dědictví (hrady, zámky, muzea a galerie) - návštěvnost ostatních poskytovatelů kulturních služeb vzrostla. Žel, krátkodobost časové řady ekonomických ukazatelů znemožňuje vzájemné porovnání naturálního a finančního vyjádření rozsahu výkonu kulturního sektoru a jeho společenského významu.

Sektor kultury – tak jak je výše vymezen - byl zkoumán také z makroekonomického pohledu. Jak se ukazuje **jeho váha či podíl na ekonomice jako celku v několika významných ukazatelích osciluje mírně nad 2 %.**

Veřejné zdroje věnované kultuře představují 2,6% celkových konsolidovaných výdajů veřejných rozpočtů, podíl výdajů domácností na kulturu k celkovým výdajům domácností je vyšší a mírně přesahuje úroveň 3%. Počet zaměstnanců v sektoru kultury dosahuje 1,8 % z celkového počtu zaměstnanců v ekonomice. Konečně podíly odhadované produkce a hrubé přidané hodnoty v kultuře mírně přesahují dvouprocentní úroveň (2,5 a 2,6%), zatímco odhadovaný hrubý domácí produkt kultury svou výší úroveň celostátního ukazatele mírně nedosahuje (1,9 %).

Pokud bychom přidali na pomyslnou misku vah neměřitelnou část výkonů a společenského dosahu sektoru kultury, byl by jeho podíl ještě vyšší. To, co nelze změřit je však mimo náš dosah. Je třeba se zabývat tím, co dokážeme ovlivnit a provádět opatření - zejména v oblasti statistických zjišťování

– která nám umožní postupně zvyšovat rozsah kulturních aktivit zahrnutých do satelitního kulturního účtu a naopak snižovat stupeň jeho nepřesnosti.